

ASI GAITEZEN

KOMUNISMUAREKIN

ALKAR IZKETAN

Jose AZURMENDI

Lawrence Lowel-ek ez omen zitu en sekula prestatzen banketeetan egiteko itzaldiak. Edozein momenturako eskematxo bat egokitua zeukan, ordea. Naikoa zuen ari-muturra, itzaldi osoa borobiltzeko. Grezia-k eta Kartago-k zibilizazio bikaiñak izan zituzten biok, —asiko zen esaten— batak ala besteak bikaiñago. Baiña, Grezia-rena, gureganatu zaigun artean alare, bestea sekula guztietarako galdu egin da. Onen arrazoa, L. L. Jaunarentzat, zera genuke: Kartagotar zibilizazioa komertzio utsa zela, au da, pentsamentuari, espekulazioari begiratzen etziona. Emen oifarriturik, ikastetxeen inportantzia goratzera pasatzen zen, parra parra. Harvard-eko Ikastetxean erretore izandua baitzen.

Ikastetxeak. Ain gora jo gabe, naikoa ikastetxe izango genuke alkar izketa egiten ikasiak bagaña.

Adimendu teorikoak, espekulati-boak, ikastetxeetan erretzen dira. Adimen zozialak, alkar izketan izaten ditu leziorik argienak, aproposenak, bikaiñenak. Eguneroko bizitza da onentzat jakinduri iturria. Ni-ez guztien ikuspegia norberegantzen dakielako, jakin.

Alkar izketa derrigorrekoa da errien bizitzan, personenean bezalaxe. Altxatu ere, gizonaren bizitza ta obratzea errealdadearen gaiflean altxatzen baitira. Ta errealdadearen aurrean bi postura artu ditzake gizonak: zabal zabal iriki ta ahal duen guztia artu, ala ezezagutuarena egin. Bigarrenekoek prejuizioaren argiarekin erabakitzen dute oro. Errealdadea miatu aurretik kas koan duten sistemaren gisara ikusten dute gauzatasun osoa, ta andik begiratzen dutelako, prejuiziozko pentsakerari moldatzen diote errealdadea.

Ezagunak dira alde onetatik Hegel bati, esate baterako, kargatzen zaizkion geiegikeria xelebreak. ("Gauzentzat okerrago!"...) Filosofilari omentzat fenomeno bakarra Ideia unibersala da, ta beste errealdade sentikorrak Ideiaren azalpen modu soil, au da, epifenomeno edo fenomeno azal.

Marx-entzat, marxismua ez baita idealismua azpikoz gora baizik, materia da fenomeno bakarra, ta gaituntzeko bizitza-azalpen espirituzkoak, direla erlijio, oitura, moraltasun naiz direla kultura, arte, etabar, gaituntzeko denok epifenomeno lirake. Lenin-ek ondo ondolik jarraitzen dio Marx-i, ("bildurak sortu zituen jainkoak". Jaroslowski), ta baita Stalin-ek ere. Azkeneko onek, beste bien aldean filosofilari kaskarra izan arren, ba-ditu filosofia izpi batzuek, an emen sakabanatuta. Bere "Partiduaren kondaira" liburua-ren 35 milloi zenbakietatik gora saldu dira, ta bere denporan aparteko filosofilaritzat estimatu dute Errusian.

Inportantzia guztia sistemak, ideiak dauka omentzat. Edo ideia enkarnatzen duen partiduak, filosofiatik politikara pasatzen direnean. Totalitarismuetan. Alde onetatik begiratzen baditugu idealismua ta materialismua berdin xamarrak ikusten dira, kontrarioak alkar ikutzen omen dutelako orregatixe. Izan ere bi sistemaok errealdadea gauzatasun bakarrera estutzen dute. Nola-bait razionalista dirala esan gene-

zake, erabiltzen dituzten metodoak gogoratuaz. Totalitarismuaren iturburua, filosofiantzako, zeran dago: arrazoimenak egindako sistema edo prejuizio batzuen bearez partea osotasuntzat ematean.

Beste ikuspegi batetik ikusten dugu omentzat bai materia ta bai ideiak egiazko errealdadearen (Izarenaren) bi alderdi bezala agiri zaizkigu. Emen ez gera filosofia egiten ari ta ez gera esplikapen zeatzagoe-tara sartuko. Oar dezagun bide naba, egiazko errealdadeak ez mugarik daukala ta ez azkenik. Katolikoentzat eskatologia errealdadearen muin osoarekin topatze mirarizkoa izango da. (Komunistentzat berebat, materia zero menderatzearekin etorriko da gizarte komunistaren parabisua). Gizaldiak, beraz, amaigabe osogotzen joan ahal izango luke, espirituairen aldetik beñe-pein.

Guretzat errealdadeak ba-ditu mila aurpegi ta musaje diferente, Jainkoak bakarrik ezagun ditzakeanak. Gizon bakoitzak alderdi bat ezagutzen du, ta modu batera (ezaguera osoaz diardut, noski, ez adimen soillezkoaz) segun baten eskola, giro, denpora, aiurri, prejuizio etabar. Osotasuna erabat ezagutze-rik ez daukagu, neurridin ta mugatsu geralarik. Onetatik sinismen askotako "pizkondeak", kristautasunarena batez ere, ta materialismuaren eboluzio bearra, (marxismuarena batez ere) gizonaren esentzia bera aldatuko duen eboluzioaren

premia. Gure gutxitasun onekin ezin entenitu diteke baliogoen artean ordena maillarik ez dela. Aldearantziz, gure ustean, baliogoen artean jartzen da beste gizonak duten balioen estimazioa bera ontzat artzea, errealdadearen partetzat. (Komunistentzat balioen balioa gizar-teak juzgatzen du). Batek ikusten duena besteak ezin baitu ikusi, denen ikuspegiak alkartuaz urbiltzen zaizkio gizona ta gizadia errealdadeari (1). Beraz, bestearen ikuspegi onartzeko obligazioa du bakoitzak, ta norbere ikuspegiaren egia komunikatzekoa. Denok dugu zeregin zozial inportante bat gizar-tearen kriterioa osatzeko. Komunikazio oni, alkar izketa deritzaiogu.

Dialogoa baztatu dugun bakoitzean auldurak mindu gaitu. Ta garaiz despabilatzen ez bagera eriotzarekin izango dugu alkar izketa. Kondaira dugula lekuko, bildurrik gabe baieztatzeko gabezake alkar izketa ukatzea norberaren eriotzeko sententzia firmatzea dela, bai filosofian ta bai politikan. Edozertan.

* * *

Zoragarria da Paris, esaten zuen batek. Ta besteak errepikatu: bai noski, ez baitzuten galdetzen errege aiek...

(1) Ez da esan nai bakoitzak ikusten duena ikustea besterik gabe egia denik. Ezta egia jendearen usteen "meta" bat denik ere. Mesedez, egin bitza irakurleak emen egitea ez dagozkigun baiña ezagutzat ematen ditugun argitasun eta printzipioen mugatzeak.

Ori da kontua. Teorian ala praktikan, berekasa dabillena gauza eder-rak jasotzera iritxi diteke. Egiptoko piramideak adibidez. Berdin Paris zoragarria, Alemania azkarra, edo sistema filosofiko dirdaitsua. Talentua izanik, bakarka ibilli dabillenak amaika gauza bikain egingo ditu. Baiña baita beste amaika premiazko ahaztu ere. Ez da nai alkar izketarik, ez da entzun nai. Zer-gatik? Edo ez delako nai egia, edo arrokeriaz (au da, adimen faltaz). Egia zera baita, alegia, adimena errealdadeari egokitua. Bakarti oek, ordea, beren kaskoa jotzen dute errealdadetzat, gauzatasunaren ezagutzaille osotzat. Berak pentsatzen dutena, ikusten dutena, dakitena ta espero ta nai dutena. Baiña gizonak errealdadea erditik ebakita ikusten du.

Absolutismuak etzuelako nai dialogorik, erreboluzioa etorri zitzaion. Eta Paris ederra barrikara biurtu zen, erregetza zanpatzeko.

Erreboluzioak bere buruari ezpada ifiori kasorik egin nai etziolako, ots, bere printzipioekin dena eginda zegoela uste nai zuelako, naitaezean atera zitzaizkion eztabaidalariak: nazismua ta fazismua batetik, komunismua bestetik. Printzipioak ez baiño egintzak eskatzen zituzten oek. Ez *laissez faire*; geuk egin eta alegin, bai. Lenin eta Mussolini batera datoz, printzipioak indarra gabe destaiñatzean.

Bapo txikitu ta birrindu zuten demokrazia liberalek eta komunis-

muak (egun artan Herodes eta Pilatos adiskidetu baitziren) nazismu-fazismua. Armaz eta indarrez: baiña demokraziak egun ere zutik dauzka etsaiak, frente bildurgarriagotik alegiflean tiroka. Komunismua. Baiña komunismua baiño areago, demokraziaren beraren gezurra. Eta beti izango ditu, gaur artekoan jarraitzekotan baitipat.

Nork irabaziko du? Demokrazia kapitalistak, neo-liberalak? itz gutxitan, nolanaiko demokraziok ala komunismuak?

Au da okerra, galdera au. Kontua ez baita indarrean eta aberatsean nor gelago den jakitea. Txarrena da, nor garaille? galdetzen dugula, ta ez, nork du arrazoa? Ez, zenbait on daukat bestearengandik artu nezakeana?

Gizartean gertatu denaz bezanbat galdetu ditek filosofia kondairaren beti puntarik punta ibilli bearraren zergatikoaz. Razionalismutik sujetibismura, idealismu izpiritualistatik materialistara... Baiezkotik ezezkora.

Eliza katolikoak berak, egia guztia bere kolkoan duela jakin arren, dialogoa moztu dueneko eraman du kaskarrekoa. Atzera gelditu da. Berak predikatzen zituen egia aietzek ahaztu ditu. Ala agertu du Kontzilioak gaurko munduarekin alkar itzegiteko borondatea.

* * *

Alkarrekin itzezin bear dugu. De-

nok denekin. Bizitzeak berritzea esan nai du. Ta berritzeak, inguruan daukaguna ezagutzea, komeni dena jasotzeko prestu egotea. Dialogoa da izpituaren janaria.

Gure denpora triste oetan bi zati egifik dago mundua, bi indar. Badabilta "gizenak" alkar izketa billatzen, ez alperrik billatzen: Ginebra, Mozku... Deuseztarako. Ez da alkar izketarik falta, noski, baiña alkar izketa faltsoa, zitala. Itxurazkoa. Ez dago alkar izketa posiblerik, aurretik, erru guztia bestearena den segurantzian datozen gizonen artean.

Ez dago alkar izketarik batak besteari muturrekoa eman ez dezaion neurriak billatze soil gorrian. Konzientzian ez baiño bildurrean jaiotako irribarreetan, konpromisoetan.

Alkar izketak beste aldekoaren ona **artzea** esan nai du. Eta aipaturiko alkar izketa oek artzea ez ezik, ematea ere ez dute pentsatu, bildur gelago ematea ezpada. Egoera bat betikotutzea baizik ez dute billatzen. Negatibo utsa (eta ezta gutxi): gerrarik eza. Gudu mundiala ikaragarriko txikizioa izango genuke, du-darik ez da. Alkar izketa elkortzea, disekatzea, ordea, ez da ondamendia garaitzea. Kanpotik letorkigukean eriotza barruko bideetara itzultzea da. Ekonomiak —alegia, gaurko arrazoi nagusiak— irabaziko du naiz baten naiz bestearen alde. Baiña alderdi irabazleak garaipenaren aurretik bezain mixerable jarraitzeko.

Jarri gaitzen entzuten, ordua da-ta. Erri-gizonak, agintariak (2), Katolikoak ere. Bai, katolikoak. Nietzsche-k kristautasunari egindako kritika amorratua garaiz entzun balitz... Izan bedi Röcken-go filosofilaria nai den bezain baiku ta majadero. Baiña beti aitortu bearko dugu aren kirtenkeriak lejitimatzun zituzten egiak erroak aurkitu zituela gizartearen egoeran. Kristautasuna beraxka biurtu dela askorentzat. Arek esanak egokitasunez entzun balira etzen etorri denik etorriko. Garaiz kontuak atera bagenitu ez genukean mende onen kontaduria bi gerrate orokorren borroi beltzak zikinduta erakutsiko.

Baiña ez, gaur bertan ere Nietzsche-k arrazoia dauka. Ari segitzen ziotenak azpiratuak izan dira. Juzgatuak: Hitler, Eichman... Kondenatuak. Baiña Nüremberg-en etzen arrazoirik urkatu.

Zer egin da frutuak debekatzea-ekin, arbolak sendo irauten badu? Ta zer arbola moztearekin, sustraiak bixi bixi gelditzen badira?

(2) Agintariak ere ez dira gelditzen alkar izketako obligaziotik libre. Alabeste arrazoiengatik gaitzera, ondo xeatzekotan lan luzea bearko baigenuke. Emen, oinarriko premisatzat jarritako gizonaren zatitxo bat besterik ezin ezagutzeaz gaitzera, aginpidearen iturburu-printzipioa gogoratu bear dugu. Alegia, aginpidea zer-bait bada erriaren errepresentazio den neurrian da. Populuan sustraitzen da aginte ahalmena. Beraz, sorgortu den gobernuak ipso facto ebakitzen du bizitza zekarkion zaña. Ez errealdade istorikoen aldetik bakarrik, baita deretxoaren aldetik ere. Orregatik, egin dezagun kontu partidu batek muntatzen duela gobernuak, bozak irabazita. Esate baterako, Italia-n Demokrazia kristauak. Gobernu izatera iritxi den ordukoze, ia ez da gelago parti-

Nietzsche berririo etorriko da, bai, ta asko gabe.

Bizirik dago Nietzsche, ta bizirik Hitler. Zenbait alako baztarretan... Aien pekatua jenerala da gaur. Nazismuak etzuen egin joera bat azkeneo ondoreneteraño eraman besterik. Gaur bildur geralako ez dugu gauza bera egiten. Eskandaloak bildurtzen gaitu. Baiña ez dugu printzipioak jorratzen ekiteko adorerik. Aiek kirtenak baziren, gu kobardeak gera.

Marxismuak beste orrenbeste egin nai digu. Au da totalitarismu guztien asmoa, berez. Printzipio bearez Guztizat artu den parte printzipio biurtu. Gero printzipioak nagusitu. Alegia, nagusitu ahal izateko biurtzen dira absolutu printzipioak. Ondoren, konprenigarri da printzipio oekin konformatzen ez den orekin puskatu ta kito egitea. Logika utsa.

Egungo instituzio guztiak kutsatu dizkigu absolutismuaren gaitzak. (50 or. jarraitzen du)

du utsaren arrepresentante, italiar erri osoarena baiño. Ezta interes ekonomikoena bakarrena ere, gaurko demokrazia kapitalistetan gertatzen dela dirudienez. Beste alderdial entzuteko obligazioa dauka ba, naiz komunista, naiz fazista edo monarkiko edo direla nolanaikoai. Ez boz-emaillei bakarrik. Ez dago Estaduaren barruan partidu ainbat estadutxo, edo gobernurik gabeko jendetalderik. Aurretik dago, nori agindu ahal izateko eskubidearen aurretik berari entzun bearra.

Estaduaren entzuteko obligazio au ez da norbere erriarekiko bakarrik, munduko erri guztiekiko baiño (gobernu zilligien bitartez). Au da nazioarteko Deretxoaren erro zorrotzeta, P. in T. enziklikak agirian jarritakoa. Mundu guztiaren errerepresentatze ere bai baita gaur, izan ere, agintaritzeta, erri batena ezezik.

ELKARR

IRAKURLEEKIN ELKARRIZKETAN

JARRAITU NAI GENUKE AUBERANTZEAN ERE

LEHENAGO EGITEN GENUEN BEZELA

RIZKETA

- * ZER DERIZKIOZU JAKIN-EN ARGITARATZEKO ERA ONI?
- * ATSEGIN AL ZAIZU?

GAIAK
EUSKERA
PRESENTAZIOA

- * NOLA OBEAGOTU GENEZAKE?
MILLA ESKER

SAIA GAITEZEN ZU ETA NI, BOK ETA DENOK, ETEN GABE
GURE ALDIZKARIA APAINAGOTZEN.

ETA ZABALDU ZAZU, MESEDEZ, ZABALDU.

Demokrazia esaten dugunaren odola pozoitzen du. Denok uste dugu arrazoia gurea dela, ta gurea bakarrik. Orregatik gaurko demokraziak ez dira totalitarismo aulak baizik. Ta onela segitzekotan indartsuenak irabaziko du, baiña indarra ez da arrazoia.

Sartaldeak irabaziko badu, itxaron dezagun ez gaitzala geron garaienak garaitu...

* * *

Emen gaude aurrez aurre, gu "kapitalistak", konzientzia azterkatzeko, komunismuari begira...

Komunismua zerbaitegatik sortu da. Ez da gabineteko teoria kristalezkoa. Ain zuzen orregatik aldendu zen Marx Hegel-gandik Feuerbach-enera: errealdaderik oifarrikoena, sakonena materiaren errealdadea dugulakoan, eta ez idealisten Ideiaia. ("Ideia orokorra ta bakarra da absolutua", irakasten zuen Hegel-ek). Ez Hegel-ekin bakarrik, Feuerbach maixuarekin ere asarre beltzak izan zituen Marx-ek (Feuerbach-en kontrako 11 tesiak), materialismu praktikua billatzen duelako berak, Marx-ek. Mixeria zozialak erretzen zuen Karl Marx hegeliano gaztea. Hegelianoen gazteria burgesa zen ordea, galanki bizi zena. Produzitzea zer den etzekitenean bilkura. Marx-ek alderantziz, materialismu eragikorra nai du, egintzaduna. Ebakita utzi zion anima Engels-ek Ingalaterra-eramanda, an erakutsi zion langile

klaseen bizimodu latzak. 1848-an agertuko zuten biok Dei komunista (Manifestoa), Bruselas-en.

Materialismu dialektikoaren aldean arrazoi asko dakar istorikoak. Ames utsa izan balitz etzitzagukean etorri izango gaur den amenazoa signifikatzeraz. Zerbaitek egin du posible marxismua (3). Zerk? Erreboluzioaren bearrak. Baiña erreboluzioa dialogorik ez dagoenean dator. Eta alkar izketa arras eta erabat galerazten denean, erreboluzioa LEGE bilakatzen da kondairaren martxan.

Marxismuak ez du alkar izketarik nai. Totalitarismo denez egia oso euki uste du: erlijio bat da, ateismoaren fedeko eliza, bere parabisu ta guzti. Logika garbikoa da berak erreboluzioa nai izatea. Sistema bezala alegia, osotasunaren jabe den dotriña bezala, ez badu benetako alkar izketarik ametitzen (eta bidezko da, katolikoak ere ez dugu ametitzen sentidu onetan), bai errealdade istoriko bezala. Ametitzen du, edo ametitu bearko du. Ez ametitzea antiistorikoa da. Dena dela, ukatzearekin, erraieran dakar bere kiebraren pozoia, sinismen katolikoak ekarriko lukean bezalaxe, Jaungoikoak berak ixuria ez balitz. Absolutu egin diren gizonen asma-zio den denak zartatuko dira. Ta komunismua ere bai. Alare, ez digu

(3) Emen, bereizkuntza gelegirik gabe noski, marxismua ta komunismua berdindu egiten ditugu usuario komunari jarraituaz.

ifñork segurtatzen bera ondatu aurretik ez gaituela gu ondatuko.

Sinismen katolikoa Egia osoaren jabe da. Jainkoagandik artu du Egiaren kutxa. Baiña gizonek artu duten ezkerro, katoliko izateak ez baitu ifñor azkarragotzen Egiaren ezagumena pixkana iritxiko den gauza da. Egiaren konzientzia au ez da sinismenaren barrutik baka-rrik egin litekeana. Askotan artu bearko ditugu kanpotik, zenbaite-
tan etsaiengandik ere... Frantzia-ko erreboluzioaren adibidea aski izan-
go da onen frogatzeko. Atzo ari, ta gaur komunismuari.

Sistema komunista osoa ezin onetsia dela esatearekin ez nuke geiegi esan nai. Sistemaren zenbait zati (ta ba-dira franko) primeran eto-
rriko litzaizkiguke aprotxatu nai bagenitu. Ez dut banan banan sei-
ñalitzen asi bearrrik.

Aitortu bear dut emen, alkar iz-
ketarik izatekotan puntu konkre-
tuetan izango dela: ekonomian, po-
litikan, asmamenetan, jakintzetan...
Bakoitzen zer eta nola zeazkiago
azaltzeko oetako bakoitzeko ezpe-
zialistak mintzatu bearko litzaizki-
guke. Nik, ordea, filosofiaren alde-
tik begizatzen dut alkar izketa bea-
rra, kasu konkretuetan sartu ga-
be (4).

(4) Batzuek lan onetan esan direnetatik berekasa irtetzen zaizkigu: prolema zozia-
laren indartzea, demokrazien gaurko es-
trukturen rebisioa, liberalismuaren porro-
taren arrazoiak ikusi, etabar. Irakurleak,
borondate badu, ikus dezake Etienne Sa-
laberry-k HERRIA 711. idatzitakoa.

* * *

Alkar izketak ideien artean ez bai-
ño gizonen artean izaten dira. Be-
raz, komunismuarekin baiño zeriku-
si geiago dugu komunistekin. Nai
badute ta ez badute ,dialogo izan
bearrean gaude aiekin. Bizi egin nai
dugunez, ikusi, ikasi, ta berritu egi-
tea dagokigu. Gelditzen geranean,
edo il geralako izango da, edo be-
realaxe ilgo gera.

(Zozialismo kristauak eta marxis-
tak alkaturik egin dezaketan uma-
nismoa izango omen litzake gizadi
malapartatu onen erremedioa. Esan
da).

* * *

Baiña gaur nekeza ta biurria da-
go alkar izketa. Juizioa jan digute
gerra beroak eta otzak. Auzoaren
bildurrez gaude beti, zintzilikario.
Konfiantza zer den ez dakigu geia-
go, ta ez da erreza itxarotea, kon-
fiantzaduna, koittadua ta tontoa
berdintsu pasatzen diren mundu
onetan. Gañera bizitza indibidualak
sentidu guztia galdu zigun; ta arrez-
kero nolanaiko indarra da arrazoi,
ta interesa ekubide. Egiazko popu-
lua, erri jatorra, estatismoak irun-
tsi du, aldrebes izan bear lukeana.
Eta jendeak ez daki zer nai duen
dirua ta dirua ta dirua eskatzen
duenean. Diru utsa baiño zerbait
geiago eskatzen baitu, agian kontu-
ratu gabe.

Pakea nai dugu, ta alkar izketarik gabe nai?

Franz Kafka-k ematen digu gure mundu onen erretratoa. **Auzia**, Orson Welles-ek zinemara eramandako nobelan, Joseph K. jauna, nundik nora gabeko auzi batean nahastua aurkitzen da. Auzi bitarte guttian probak ulertueziñak eta guttiz arraroak dira. Ez du defenditzerik. Igoal baita defenditu ala ez deus egin. Askatzen dutenean ez daki zergatik, otsegin izanaren kausa ez dakien bezala. Juzgaduan (karpinteria bat) egiten dizkioten azterketak dena misterio utsaren barne zokoe-tan igarotzen dira, igandero. Illuntza batez, detenitu zuten bi lebitazko jaunak datozkie ate oska. Erri baztarrean, kortesia askoren ondoren, "txakurra bezalaxe!", iltzen dute gure Joseph K, kutzillazoa bularrean sartuta. Itxaropenez besoak luzatzen dituen momentuan.

Gaztelua nobelan K. lurneurtzaillea agertzen digu, gaztelu-nagusi baten mendean lanegiteko deitua. Gaztelu tontorraren oinetan dagoen auzora eldurik, ifundik ifiora gazteluraino iritxi ezin duela gelditzen da. Utsean gelditzen dira alegin gutziak. K. lurneurtzaillearen joan etorri denak gora behera, gaztelua asieran bezain urruti ta iritxieziña dago beti. K. Jaun setatsiak ez du etsiko, ta betierean jardungo da, ekifialean, alperrik, alperrik...

Izenik apenas edo batere ez daukaten gizonok gera gaurko munduko biztanleok. Jaiotzen geraneko

señialatuta dakarzkigu ideiak, asmoak, egitekoak, maitasunak, etsaiak.

Aurrera jo nai badugu, ingurutzan gaituzten gutziak ezezagun eta arrotz ditugu. Ez digute ulertzen tutik. Gaztelura iritxi nai dugu, auzia defenditu nai dugu. Ta zenbait eta alegiñago ta ainbat itoago aurkitzen gera, oeste ipuietako lur igi-korretan bezala.

Baiña gizonok nai dugu alkarrekin itzezin. Alde batekoekin ta beste-koekin. Nai dugu borondate oneko gizon gutziok alkartu. Elkarren-gandik lagun urkoaren gauza onak ikasi. Nai dugu dialogoa.

Baiña posible ote da komunisten alkar izketa? Aurten, Frantziako "Semaine de la Pensée Marxiste" alkar izketetan, Felten kardinalaren baimenarekin egondu den Aita Yves Jolif dominikoak onelako deklarazioak egin ditu: "Beñere izan du-dan entzule sailik ederrena eskeifi dit Alderdi (Partidu) komunistak: millaka gazte txit entzun-min ta biotz berogari adiskide."

Aita Yves Jolif libertade osoarekin mintzatu da komunisten aurrean, ta aiekin eztabaidan jardun. Frantzia-n komunisten eta kristauen arteko alkar izketak asi litezkeala pentsatzen du. Ta "alkar ezagutzen saiatzea" litzake orretarako lehenengo pausoa. "Premiazkoa da batzuek besteai zer esan nai diegun jakitea." Poliki poliki joan bearko da, noski, ez erortzeko.

Ideietan baiño geiago urbiltzen

gera obretan. Benetako prolemak, izan ere, konkretoak dira. Ta marxista militantea, —katoliko militantea ere bai— prolema konkretoak arduratzen dute. Ez aizeari kantatzen zaizkion amodiozko penak, ez koplak. Errealidade koskorrak.

Umanismo kristaua ta marxista zearo kontrarioak ditugu irakaspen ginoan artuta. Baiña gizon konkretorearen prolema konkretoak alde askotatik batetaratzen gaituzte. Jarri gaitzen, beraz, eskuz esku lanean, dogmatismuak oifiazpiraturik Joan XXIII eta Paulo VI garrenak nai bezala.

Ez dut alare edozein alkar izketa molde bedeinkatu nai, baiñan bai **ona** artzeko arretaz neurtzen dakienarena. Ezin ahaztu genezake komunismua ez dela teorian gelditzen. Begien bixtan dago berebiziko indar istorikoa ere ba-dela. Aginpidez jabetu diren guztietan eginiko petralkeriak ez baitira debalde ixiltze-koak. Eragozpen oni buruz argitzen du A. Jolif-ek, komunisten gogorkeria ametitzeak ez duela egiten, aiekiko alkar izketaren ukaziorik sendotu, alegia, gaur arteko etsaitasun bidetik segitzeko arrazoirik indartu, alkar izketaren benetako premia ta modua deklaratu baizik. Gaitzerdi komunistak baiño beste barrabasik izandu ez balitz gobernu moldeen kondaira tristean.

Ez daukagu izkutatu bearrik: komunistentzat gure azkena aien garaipena izango da. Guretzat aldres. Bai ote? Ez. Guretzat garaipe-

na, aiek duten egia gureganatzea izango da. Au da garaipena, ta garaitzeko metodo azkarrena, bakarra.

Ba-da komunismuari metodo bezala, irakaspen bezala, interes bezala, makifña bat zer ikasi. Kondairaren erraietan irakiten dauden indarrak ler erazi dute komunismua, langille klaseen mixeria gorriaren aldetik. Kondaira bera sendatu bearke da orain. Ez da ezer egingo komunismua ekonomiaz naiz armaz akabatzearekin. Komunismua jaio ezkerre ez dago lehenagoko liberalismuan gelago pentsatzerik.

Liberalismua, Amiel-ek oartu zenez, astrazioaz mantentzen da: posible dela uste du libertadea gizon libre gabe. Orregatik ahaztu du, edo nai luke, askatasuna jomuga ez baiño bidea dela. Bide, beste zerbaite-tarako. Liberalismuak legea ta justizia, geienen borondatea baizik etzirela esaten zuen, ta kondizio pertsuan jartzen zituen, itxuraz, langillea ta kapitalista. Etzizaion ezertxo axola kapitalistak indarrez langillearen askatasun teorikoa puskatzea. Askatasunik ez dela gosean kabitzen, ahaztu zuen.

Liberalismuak Estaduari ematen zion eginkizuna askatasuna **zaintzea** zen: askatasuna, berdintasuna, anaitasuna... Komunismuak zaintzeko euki egin bear dela eragozten dio, arrazoiez. Ta eukitzeko, erreboluzioa egin nai du.

Orregatik, askatasunak bide izate-tik elburu izatera altxatuta, muñña

galdu zuen, egiazko sentidua aitu zuen. Kapitalismuak, naitara zanpa zezakean langillea, teorian eskubide guztien jabe. Marx, Komunista Deia zabaltzean, askatasun gezurteron onen kontra errebelatzen da.

Marx-entzat gizona ez da libre izango gizarte komunistan ezpada. Produzio kondizioak bere baitatik atera dute gizona, "alienatu" egin dute; ots, bestetu, beste bat biurtu. Alienazio oietakoak dira erlijioa, kultura, filosofia, politika... Materiaren estrukturagaiña direla esango du berak.

Gizona ta gizartea batbera izango dira estrukturagaiñak, ta oekin klaseak, porrokatu ta birrindu ditzagunean. Gizona libre izango da. Onerarako langilleak alkartu egin bear dute, kapitalismuari eusten dion burgesia lurreratzeko. Alkar izketak ez du burrukaren, erreboluzioaren metodo klase bat izatea beste justifikaziorik. Marx-entzat kapitalismua uzkaltzea den edozer ondo dago. Bide oro ditugu onak. Gudu beltz au diktaduraren bitartez egingo da, Lenin-ek dionez. "Diktaduraren konzetu zientifikoa ez da zera besterik: aginpide absolutua, ez legek eta ez arauk neurtua, zuzen zuzen indarraren gaithean sostengaturik" (Lenin). Eta "diktadurak au esan nai du: indarrean, eta ez eskubidean, eraikitako aginte neurrigabea". Au da proletariadoaren diktadura.

Guzti au, benetako askatasunaren billa egin nai da. Komunismuak

(ezin uka ditzakegu aren txarke-riak), proletariadoaren bizimodu latzarekin konfuraturik, billatu egin du askabidea. Guk ezin artu dugu aiengan gizarte burrukak daramakien materialismu zama. Sistema filosofiko gisan (5) baiño interes geiago du beste alde askotatik. Guk ez bezala ikusi du errealdadea, gurea ez den paraje batetik begiratu du-ta. Aprotxatu dezagun ikuspegi au. Komunismuak irabazi duena bazartzeta atzera joatea da.

Asko moduzko jendek usai txarra artzen dio alkar izketa asteari ezezik asi nai izateari berari. Baiña erabat alkar izketa ukatzeko, arrazoi bat bakarra legoke: komunistak, gizon ez baiño astoak edo mandoak direla probatzea.

---

(5) Gezurra ote da esatea gaurko marxismua ez dela marxista, ez dela leiala? Dialektika legeari traizionatu diola? Ez dela geiago erreboluziogille (filosofia marxista, ez diot partidu marxistak)? Tradizionalista egin dela?

Marx-ek esandakoa dogma da, asiera izan bearrean. Ta geroko filosofillari ta pentsatzailleak aren interprete biurtu dira. Dialektika gelditu egin da.

Bearbada batek "burges koxkorra" delako pentsatuko du au... Edo ta bearbada, Marx bera baiño marxistago delako.